

ШУПТУ СОҢГУЛДАЛАРЖЕ, ЭРГИМ ЭШТЕР!

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 144 (13444)

1987 чылдың июнь 21, воскресенье

1925 чылда үндүрүлгөттөгөн

Өртөө 3 көпөк

УЧАСТОКТАР ЧАЛАП ТУР,

демократияның, ажык-чарлыг чоруктун байдалына

Бөгүн сонгулда участоктарының эжикири ажиттынар. Хей ай дүргүзүндө үргүчүлүк келген политиктиг чутула кампания—сонгулдаарга белеткелиниң эң шийтирелиг үези — бадылаашкылар бөгүн болур. Бөгүгү шийтирелиг партия, совет органдарының, хей-нигики организацияларының, ол ишканаларының пропагандаларының болгаш агитаторларының хей салыгы ар-мизанын мында кылып келген ажылашкын түнели үнер. Мындагы сонгулда участоктарына олоор болгаш кыстар, ажылашкылар болгаш интеллигенттер, аныктар болгаш коопчулар, күрүне эрге-чагырга органдарының төзөлгө сонгуурун киржир бөгү кижи болгаш боттандырар Конституция буу-гаар эргелерин боттандырар-биле чедип кээрлер.

Бо чылдагы сонгулдаар онзагай байдалга эртер. Ол ханы демократияның, ажык-чарлыг чоруктун байдалына. Уруг Октябрьниң 70 чылын бедик көргүзүлгө-биле уткуур дээр күженишкениниң үезинде болур. Ылаңгыя демократияның ханылашкынын Барыш-Хемчик районун ишчилери онза ханы мелеер билип турар. Ында хей салыгы сонгулда округтарын кызырган, а кандидаттарын саны көвүдөн. Ук кандидаттарын күш-ажыгы коллектитерге, бөгү талам аналгөтөн тургаш, депшидил үндүргөн, а ужуражылаалар үезинде сонгуулар оларга эң чутула айтырылалар таласы-биле чагыларын берген. Чагыларын хей кезин экономика-тиг болгаш социал хөгжүлгөни дүргөдериин, кижик-факторунче сагыш салышкынын күштелдериин, сагыла-чу-румин, организацияг чорукту быжылааларың айтырылалар-биле сыйып холбашкан. Чагыларда ажыкчы чоңуң күзө-чүткүлдери, сонгулаалары сыйкылар.

Республиканың округ сонгулда комиссиялары келээ, суур, район болгаш хоорай Советтериниң депутаттары кандидат кылдыр 4146 кижини-бүртүккөн. А оң муруну чарында болган хурааларга 5.326 кижини дугайында чутулаашкан. Кандидат бүртүгүн ажык-херекти, политиктиг болгаш моральдык шындаларын бөгү тала-биле сайгарган. Бөгүгү сонгулда турар кандидаттарын социал, хар-намы болгаш национал составы хей талам, тургачкы чоңуң бөгү кесектерин хаара тудуп турар. Олардан ийи муң ажык кижик бир дугаар сонгулдап турар.

Бо чылдагы сонгулда мурунуң кампаниязынын үезинде онзагай болган чуту—республиканың, ажык-ишчилериниң аныктарын хей-биле депшиктен. Бөгүн сонгуулар 1353 ооң болган кыска калып дээр бадылаашкынын берип турар, оларын эң төлөпкелер чоңуң төзөлгөниң шындалыгын алдырар. Партияның болгаш чоңуң буурабас бөлүгүн ба-дылааш—2666 кижини коммунисттер болгаш комсомолчулар болуп турары. Бөгү кандидаттарын барык чартык кезин—херэжениер.

Бөгүгү сонгулдаар дугайында чутулаал тур, Барыш-Хемчикке кичээлгенин угандырар чутула. Күш-ажыкчы коллектитер, хамаатыларың чыгыштыр чыгыш эвес, элээн хей кандидаттарын чутулаашкан турган. Нингиз-биле районга 855 кижини кандидаттарын чутулаашкан. Олардан 336 кижини кандидат кылдыр бүртүккөн. Районга улаус суулашкында кандидат кылдыр үш кижини депшиктен.

Сонгулдааларын онза чутула политиктиг кампания дээр. Ол шын. Ынчангаш бөгүгү ажык эң шийтирелиг болур ужу-рун.

луг, чүге дээрге хей ай дүргүзүндө үндүрүп келген күженишкениниң түнели бөгүн көстүр. Ынчангаш хамыктың мурунда сонгулда участоктарының бөгү талам дери-гези, комиссия кезигүнериниң бедик белеткели—бадылааш-кын түнелериниң кала-лаа көрүнүү. Хамыктын мурунда бадылаашкынын чажыт болурунче, кижик бүртүгүн болу киржиринче кичээлгөй салыры чутула. Демократия улам ханылаашкын-биле чажыт бадылаашкын кабинетин кижик бүртүгүн таварымын боттандырар херек. Ол ишканалар муруну сонгулдаар үезинде болулаан четпестери—кым-бир кижини орунуга өске кижиниң бадылаар чоруун шуут бол-дурбас.

Участоктарга садылаашкынынын организацияны, тран-спорттук чогулгалыг ажык, сонгулда комиссиязының кези-гүнериниң сонгуулар хулап алдырына белеткели база кол черин ээлээр дээрин утпас херек.

Бо сонгулдаар чүге участоктарын сонгулда комиссия-ларын, партия органдарың бедик харыскалыгын неге-вейи турар. Бо ажык-чарлыг чоруктун үезинде сонгуулар-нын харыскалыгын дугайында чутулаа база артык эвес. Чамдык сонгууларын иленпей чок, депутаттар деп-шидигени оларын тоомча алабас чоруу бо хей-нигики ажыкча хаара туттуган активтиг ажылашкы чамдык бер-гелерин таварыштырып турган. Мурунку сонгулдаар үезинде ийи-чангыс хамаатылар салгыны-биле барбай, эрге-чагыр-га органдарың төзө сонгууларга киришпей, агитаторларга хей улаа сүрдүрүп турган чоруктар бар болгай. Ол дээр-ге кижиктерин тоомча чок чоруу, болу болгаш бо чуту-ла кампанияда хаара туттуган кижилерин хуладеви бол-дур.

Ынчангаш сонгуулардан чүгү негесетини турары? Бо ажык-чарлыг чоруктун үезинде, акты ак дээр негесетини байдалдарында ол дугайын чутулаашкы артык эвес. Хамык-тын мурунда сонгуу кижик бүртүгү болуна хамаатышкан участока чалаалда айтыкан үс буураа чоңуң хуладеви. Участока келген, бюджетини ап, бадылаашкына иденей-кир киржир. Ону хааржакче сугар бетинде таварып эркен кабинетини кандидаттарын аттары-биле ылап танымар. Сонгуулар дээр кижиктериниң анык болуу. Анык кым-лаа шын-тыкташ, кым-лаа ону сонгууларга дээрин билип алдыр. Чүгө балаар бетинде эки боданыр, оон депутат боов шы-лаар-шылавазына быжык бүтүрелдиг болур.

Сонгуулардан маанай турары хейик негесде бо. Көргөс бо-дун бо хуладеви онза уугу ужу-руду. Бадылаашкынын берген кандидат дээр оон эрге-ажыктыр дээр дараа-зында чыгыш ажылаар төзө дээрин утпас херек. Ол сон-гукчуулар анык дээрин каян-даа манаар, а бир эвес херек болуу—ол боду чок дээр.

Бо чылдагы сонгулда юбилейи чылда эртин турар. Совет эрге-чагырганың түргүстүгүндөгүндө бээр 70 чылын бо чылын демдегээр бис. Оң чер-черде органдарың сонгуу төзө-лериниң адалдыгын чаагай херектериниң уламчылашкылары-мыр. 70 чыл дүргүзүндө бүзүрп келген депутаттарыныс бистин илгелдигини, буураанын шындалыктыр. Ынчан-гаш ШУПТУ СОҢГУЛДАЛАРЖЕ!

ТАЙГАЛАРЖЕ ҮНДҮРЕР БИС

«Шекпэр» совхозтун ажык-ишчилери бо чы-лыа күрүнеге 29 тонна дүктү дугаар. Баштай чакыс үезде ошкү кыр-гылашкын шалыкын чорудуп, 1790 баш хо-лушкан уксаалыг өш-күнуң баш салыгына онааштыр 700 грамм дүктү алган.

Ангаты. Биче-Тей суурларда ийи пунктуу дерип, 48 электри хачылар-лыг 4 агрегатты тургускан. Коданарын элечтир кыргымыр хуусаларын айтыкан тускай графика тургускан.

Биче-Тейниң пунктуу кыргылашкын районда бир дугаарында кирген. Баш-тайгы хүнерде Демир-оол Ооржак биле Олег Оор-жакты коданарында каттышкан 689 иртингеш-ти күрүнеге садары-биле кыргып, баш бүртүгүне-не 2 килограмм дүктү ал-ган.

Кыргыш хойну чуур аны-ным иштап, арылган, аны-ажылаар 6 тонна, крестя-нин чедирип, ээлдиргелерин шын таварыштырар, хылаар тускай эртемниглер быжы-латтыган.

— Бөгү хойну 14 хонук иштинде кыргымыр, чуур, хураганынын алгылаш-тайгаларын дарый үндү-рер бис—деп, совхозтун кол зоотехниги Вера Мон-гуш чутулааш.

А. ХЕРТЕК.

1987 июнь 21 СОҢГУЛДАЛАР ХУНУ

СЭКП ТК-ДА, ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНДА
БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ

Удмурт АССР-ниң байыс-лалында чат тургустунган рай-онга болган база «Ижмап» буурууга каттыжышкыны-га Д. Ф. Устиновтун адми-тысыр дугайында Удмурт АССР-ниң байыскалыгын ажыкчы чоңуң болган рес-публика организацияларының

салыны СЭКП, ТК, ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиуму болган ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели деген.

Анык дүгүшүр Удмурт АССР-ниң байыскалыгын Д. Ф. Устиновтун адми-тысыр дугайында Удмурт АССР-ниң байыскалыгын ажыкчы чоңуң болган рес-публика организацияларының

ауумунуң болган ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1984 чылдың декабрь 27-де хулап алганы Д. Ф. Устиновтун ту-раскалыгын мөңгөждөр дуга-йында докталаалды бирги пунктуу күүш чок болду-ган. Хоорайның Ижевск деп-эрги адми хөзөөр арттырган.

ПРОГРАММА ЁЗУГААР

УЖУДУШКУН БАШКА-РАП ТӨП. Космонавтылар Юрий Романенко биле Алек-сандар Лавейкин Чер тоогу-нун орбитаында ам он тос-сөзө ажалдып турар.

Делегейниң астрофизиктиг программасында көрдүгенин ёзуугаар космонавтылар июнь 18 болган 19 хүнеринде шик-чылаларың ийи серияны бот-тандырган. «Квант» модуль тургускан рентген обсерва-тория-биле нейтронуг мрак-кы сыдыштырып ишчилээ.

Медицина хандырылазынын эмчилери үр ужудушкун үе-зинде космонавтыларың ка-дымың байдалында кандыг өскөргөлдөр боов турарып докталаал хайгарар турар. Июнь 19-та космонавтыларың чүрек-дымыр органдарың утर्फизиктиг телескопту эл-теп тургузуп турар. Оларын кадымың байдалы эки. Бүтү ажалы шалла көрдүгенинде дүштүр чоруу турар.

ПЛЕНУМ БОЛГАН

ССРЭ-ниң архитекторлары-нын VIII съезидинде сонгу-тай ССРЭ-ниң АЭ-зының баш-таар чериниң организацияг плесум Москвага июнь 19-та болуп эркен. ССРЭ-ниң Ар-

хитекторлар элеленик баш-таар чериниң бирги секретары Ю. П. Платонов сон-гуккан.

(СЭТА).

Даштыкыда СОЦИАЛ АЙТЫРЫГЛАР

ГОЯНЧЫ УРУГЛАР

НЬЮ-ЙОРК, (СЭТА). Аме-риканың бо улут хоорай-ның хончалар бажына-рында амгы үезде 12 муңажыт уруглар хону турар. Олар школаларга өрөсмейи турар. Чүгө дээрге ада-нези кылар ажык чок аларынында ол бичин чаштарың школага өрөснор арга-шынээн чок аларган. Ада-нези түрөп ала-раанында уруглар тоян чо-рун берген.

АКШ-тың өрөдиге талазы-биле комиссияның удурт-чуу Френк Ньюмен чуртта мындай байдалды ажык-бже минини чутулаар ужура та-авышкан. «Түрени амды-рал чуртта улам-на көскүлөк бооп бар чылар. Ынчангаш школа назылыг уруглар ке-лир үезде оларын амдыраа-

ры база-ла берге болуру баш-уур билгеш, школарың катташ, чер кезип чоруу ту-рар» деп, ол чутулааш.

Францияда күш-ажык кы-лып шылаар ажык чок кижик-лериниң саны келир чылын чурттуң бүтү улут чоңуң 12 хууу алаар. 24 капиталист чуртту каттыштырып турар ажык чок аларынында ол бичин чаштарың школага өрөснор арга-шынээн чок аларган. Ада-нези түрөп ала-раанында уруглар тоян чо-рун берген.

Ук эксперттерниң санап ту-рары-биле алдыр, Франция-ның экономикагит хөгжүлгө-ниң темпини чооку чылаарда улам кудулаар болган ажык чок кижилериниң саны көвү-дөр. Чоңуң амдыралының денелги база-ла кудулаар ба-дар ажыкты бооп турар.

(СЭТА).

Шынарлыг дүктү—Төрээн чуртка ГРАФИК ААЙЫ-БИЛЕ

Эрэн районда «Чат оруу» совхозтун Кинаа. Ынаалайга удурткан № 3 хойну брига-дамы хой кыргылашкына бе-леткек ажылаары баш бу-рунгар эки шынарлыг чорук-каны онза чедер берген бу-зүредим.

Ында кижилериниң ажалды-турарын көргөс, кижик бүртүгү боттарың тургустунганда ту-рушкан, чай чогу конугу. Электрик базга хол хачыла-ры-биле хойну кырган, дүк декилеткен, чамдык кижилер дүк престээн, классировшик дүк кластгаан, ажык хай-нышкыныг. Ажыкты орга-низацияны эки дээр оон-на илген.

Пунктуда тук, лоуун астым-ган. Кыргылашкы кыр ко-занынын графиги кылдын-ган. Кыргылашкыны лаңзы-зын кылган, оларын хүн-бу-руде кыргыш хонго, кыргыш алган дүгү демдегелер көр-гүзүп турар самбырамын кы-лып казы. Ында демдегелди хүнүн кылып турар. Кы-ргыкылар ортуунда соци-алист чарыштын негелдени аскап.

Ажылаар хүн чуруму бар. Ол буураа хүн чуруму са-гып турарын бригадиниң та-лазынан контролга ап, не-гесетин шыңгы тургуска-нынан ажык шаңыдан ола-ларлар мыда чок.

Бригада 7700 хойну кыр-гымыр. Күрүнеге 10 тонна дү-тү салары планнаттыган.

Баштай улут хойларын кыргып аскаш, оон соонда хураган кыргылашкыне ки-рер.

Ам бо хүнерде хой кыр-гылашкы масалыг-биле же-лээ. Ында 24 кижик ажалдып турар. Хүнүн-не 400—500

АЖЫДЫШКЫН ҮЕЗИНДЕ

Кызылда. Культураның бол-гаш адышкыны Н. Гас-телло аттыг паркында «Хү-реш» стадионунга «Азия төвү» шаңнал дээр хостуг хушкө Бүгү-үнүлел маргылдазынын ажыдышкынын байыргы бай-далга эркенни дмизаткан бол-гай бис.

Байыргы чыскаалдык ба-жына маргылдазын судьяла-ры марш аалгаш чагыламын турда, стадионче үнүлкенер. Оларын соонда чурттуң анги-малы булуңтарында келген спортчуларың арастерин тут-кан тыва национал хептиг школаны уруглар, мөселер шөлөгө үчү келген, көрүкчү-

асрын болгаш оргкомитеттиң баарыга чыскаалыкылар.

Ук парадка чурттуң эиле-дешкен республикаларында, областтардан, кыялардан кел-ген 150 ажык мөселер, тренерлер база МАР-нын Уса-Нур аймагында кел-ген аалчылар киришкен. Деле-гей чегелги баштайгы тыва спорт мастери Александр Дор-жу Совет Энгелениң Гимни-ни чагыламын турда, тукту көдүргөн.

Хостуг хушкө ССРЭ-ниң күртнери Шамил Тагировиң Невстрелов база бо маргыл-даада келген. Парадка ол

П. ДАЖИМАЯ.

АГИТПУНКТ—СОҢГУЛДА БҮДҮҮЗҮНДЕ

Репортаж

Найысман Кызыл улус депутаттарынын чер-чер Советтеринге болган улус суутарына соңгулдаларга илдепкейле белеткенге. Хоорай-нын партия организациялары соңгулда кампанияга түгө айтколлективтерин эвес, соңгучу бүрүзү долу кинирштер дээр куженишкенин салган. Агитколлективтер боттарынын ажал-чорудулазын партиянын XXVII съездинин, СЭКП ТК-нын оок соолаги Пленумарынын шийттерлерин амдырадага чедишкенин боттандырып-че, Улут Октябрьин 70 чыл оок төлөтпү уткуу-биле социалисттик чарышты улам сайыраптайдырып, беш чылдын планын оонадаларын хуусааылан эрте күтсөдиринче ажалгы койну чогадыкчы куженишкенин мөһнөзүчү кинирштерин, мана ба-зада олче улаган таймыр ажалын чоруткан.

Соңгулда кампаниянын идеолотуг хандырылазынга кол черин агитпункттардын ажал-чорудулазын, оларын дерилде-шмелдиз элзэн. Кызылда автоорук, кездэ ажал-агыт техникумдарында, ДОСААФ-тын Кызылда каттышкан техниктик школарында, кооператив училищелерде болган оон-лаа эске агитпункт-туларда соңгулдалар ажалы-ларын хуулаз аларынга илдепкейле белеткенге.

Кооператив училищелерде агитпункт. Оон ажалдаар хүн чурумунун кайы-ла шагында чедэ бээр болза, анаа кижин долу турар. Соңгулдалар бүдүзүлде анаа челе бердирик. Кичээл эртин турары-биле дөмөй, агитпункт аудитория апарган болду: агитаторлар хостуг олут чок кылдыр элзеп-кең, соңгучулар чалалаларын катат-катат шүүштүрүп, дугарларын малайт, санин тодарткан.

Агитпунктун шмелдизин көрүп чоруп тур бис. Соңгулда мурнуун кампанияга белеткен бо агитколлективте шымак деп чүзе

илден. Хайаларда, столлар кырында хостуг чер чок. Чогадыкчы дилеп тывышкын-кин, ажалында аң сепкилдиг хаммарылган кескү барым-даазы — булунар, стендлер, лозунгар, хана солуннар. Масса-политиктик ажалдар-нын дээштинг хеарлерин мын-

ривыстын бузулбас чаагы на-йралыкта, чуртувустун эконо-микказында, культуразында чедишкенинге, чонун чаагы чорунга, аде тургустууш-кунга тураскааткан булунар-нын кайымы ол дээр. Билдик шмелде эске агитпунктлар-да база бар.

«Агитпункт» ном үндүрер чер-ин болаш СЭТА-нын фото-хрониказын белеткен чорут-кын политиктик палкаттарын-дай, фотоүндүргөдериинден темалык кылдыр бөлүктөн материалдарын бо агитколлек-тив чедишкенин ажалгаан.

Агитпунктун агитас-поли-тиктик шмелдизин чарыл-бас кездэ — литература. В. И. Лениннин чогадалары, СЭКП-нин XXVII съездинин материалдары, СЭКП ТК-нын болаш ССРЭ-нин Министр-лер Чогуулунын доктаалары, ССРЭ-нин болаш РСФСР-нин Дээш Советтеринин сес-сияларынын документиери, М. С. Горбачевтин ажалдары... Бистин чуртувустун политик-тик системанын болгаш кү-рүе тургузуунун, совет соң-гулда системанын, улус де-путаттарынын кездэ база хоорай Советтеринин ажал-чору-дугазынын дугайында мате-риалдар, брошюралар, номнар элзээ-биле делеттинген. Бо бүгү соңгучуларын соңгур-гаан айтырларын хангыт-тып аларынга дузалап тур-ган.

Уенин-биле шийт, чогуу-малы ажалгаар дзе, чангыс сөс-биле чугаалаарга, агит-пункт дерилдизинге бүгү-ле чүзе чугула. Кооператив учи-лищелерде агитколлективтин уаутукчуу, училищелерде ба-шкы Галина Георгиевна Шап-ринскаянын бо бүгүн чугу-лаа ап, агитаторларын чор-гоо кужун чеп ажалгап, чо-гадыкчы бау-биле ажалдап келгенин эки деп мактаа.

В. САТ.

«Шыныкты кор-чурукта: соңгулдаар бүдүзүлде ажал соңгучулар. О. ОХЕМЧИКТИН фотоу.

Депутат дээрге албан-ду-жаалга кожуг эвес, хүндүлүг онза эрге эвес, Советке, чурт-такчы чоккун ортузунга улуг болгаш чик эвес ажы-дыр.

м.с. Горбачев

БИР-ЛЕ ДУГААР СОҢГУУРУМ ОЛ

Бөгүн бир дугаар бады-лаар мен. Бөгүн мэн ам-дыралымга онзагы хүн бо-лур. Чүге дээрге бодумну ам улут кижин кылдыр са-нал элзээним ол. Каш-ла чыл мурнунда соңгулдалар болурга, улут кижилер мнаар баар, а бистерин на-зы четпес дээр чүзе болгай. Оон туржук, Красноярски-нин кооперация технику-мунга өөрөмп тура бэзин «хас четпес» диртип турган мен.

Тыва республибсоюзка эртен чылдан элзеп ажалдадым. Бо дээрге улут шмелдизин чыл болган. Күш-ажалын амдыралче бир дугаар базым кылган черим бо, төлөтпү канди-даттар дээш бадылашкын-нын база манаа бир дуга-арында бээр мен. Ылангаш мындагы үе кижиге сүрээ-ленчиг болбас арга чок.

Республибсоюзтун чонун негелде-хергелесин өөрөн килдизинде экономист бооп ажалдап турар мен. Бо ту-рум болгаш бижыг коллек-тив-тир, а салдыгын согула-га улут — келдизинг чо-нун салдыг хандырылгасы. Ылангыч чурттагыларга чүү хергин бистин килдиз-ин ажалдакчылар ыкч билген турар ужурап, мн-чангаш маала ак сепкилдиг ажал негеттинер. Чаа Эү-биле эки ажалдаарынга дуржулгалык специалсттер, төлөтпү лагынчылар мен өөрөмп турар. Чижээ, бистин килдизин на-чалыгын Галина Никола-вна Коротова канчаар ажалдаар талазы-биле маан сүмөлөкчүм.

Н. ШКОЛИНА.

Республибсоюз ажалдак-чызы.

Ажылчынга сөс

УЛУГ ХҮЛЭЭЛГЕ— БЕДИК ХАРЫСАЛГА

Чер-чер Советтеринге болган улус суутарына соңгулдалар бо чылдын бистин ажалын хоорайныс Ак-Довуракка-да, нинти Барын-Хемчик районга-да онзагы үеде болуп турар. Совет демократиян хам-лаадынын үезинде хей мандалгыг окуртарга соңгу-лаар бистин районга шмелде кылдыр эртин турары хоорайныс-даа, суурларын-даа чурттакчыларыга улут харысалганы оонаган.

Бодум чаа эртен чымыта Ак-Довурак хоорай Советинин депутатта турган мен. Ылан-гаш чүге хоорай эвес, район база кездэ, суур Советтеринин ажалы-биле танжып, депу-таттарын ажал-чорудула-зын соңгурган келген мен. Нинти-биле бистин районда 15 муң ажал соңгучу бар, ол дээрге 30 хире нация болгаш биче улаустарын төлзөлөк-лери-дир. Олар эртен чымыта чер-чер Советтеринге 385 де-путатты сонгаан чорду, олар 140 чагытын 132-нин күстө-кен.

Чаа шмелде баураар соңгу-ла бөгүн болуп, бистин райо-нда ам 127 округ аркан, а мурнунда 385 турган. Көрү-нер даан: кайы хире кызыр-ган-дыр. Ол чорук кижилер-нин хей-хей участоктарга чар-нык кылдырып, депутаттын чоң-биле сыйы харылажы-рынны элтиг аргазын тургу-зар.

Кандидаттар депшидизин бистин районга онзагы бай-далга эртен дээрин чуга-лаар алаар. Районун күш-ажалы коллективтери, хей-нинти организациялары болгаш хамааттарынын чымытар чер-чер Советтеринин депу-таттарыга кандидаттар кылдыр 855 кижинин кандидатуразын чугаалашкан. Оон 536 кижин депшиктен. Бо салынып, ам көрүнер: 127 округка ол хире кандидатты бадылашкын кирген-дир. Хей мандалгыг деп чүвенин бир хевирин мнаа шыкажыл.

Бо соңгулдаларын бистин районга эң организастыг бай-далга эрттерин планнаа. Бөгүн участоктарга келген кижилер боолетенин алгаш, участокта тургузуп каан ка-бинаны дамып эртекш, соңгу-вас дээн кижинин аман ба-далга калар. Ол дээрге соң-гучу бүрүзүн бүрүн эрге-тин хандырып, турарын эң бир хевирин. Оон кий хей са-алыр болур, ол депутат бо-лур, эвээр санын кижилер активке кирер. Оларга база депутаттар биле барык дөмөй эргелер бар.

Ол хей кандидаттарын аразында мэн адым база кий-рип турар. Бо уаалаа чангыс черде — Ак-Довурактын ав-то-транспорт бүдүрүлгелерде ка-ды ажалдап турар эш-өрөн мени Барын-Хемчик район Советинин депутатта кылдыр 13 округтан депшиктен. Бо үе мэнз сүрээ-денчиг дээрин чугаалаар апаар. Мурнунда хоорай Со-ветинин депутатта тургаш кылган ажалынын, бүдүрүл-геге салышкынынын каш катат аналалат келди. Эки-даа чүдүлөр бар, чедир кылп шыдаваанын-даа ажалда-бар. Чамдыкта «депутат болуп шыдавас кижин депшиктен алган эвээр ирн бе?» деп-ла болагылар мен. Ылан-гаш-даа оон бүрүлөр көргүзүп турар болганда, оон күтсөдир апаар.

Черде мнчаш кайы-лаа ча-дын депутаттарыга ханаа-рыштыр негелде ам улаган-дыр. Ол дугайында СЭКП-нин XXVII съездинин, пар-тия ТК-нын январь (1987 ч.) Пленумунга онзалат демде-лел келген. Ол мындг болбас арга чок, чүге дээрге бо эле тургустуушкун болгаш дуга-гезинин үезинде бистин, чонун төлзөлөдир, хей чүдө негеттинер болгай. Ха-мыктын мурнунда планын оонадалар күтсөдиринче, де-вискэринин социал-экономи-ктик хөгжүдизин дугелдиз-ринге, чурттакчы чонун ам-дырал байдалын кижилерин-че кичээлге салыр болгай.

Манаа мэн ажалдап тура-рын автотранспорт бүдүрүл-гезинин ажалын шүүмчүлөк-чү бау-биле чугаалаар апаар. Бир эмес соңгучулар — мэн улус эрге-чарыгыныче төлзө кылдыр бадылашкан болза, чүжүе кол кичээлге салыры-нын сыйгалып, аналалат тур-дум. Бистин бүдүрүлгезин улус ажал-агыттын болгаш чурттакчы чонун транспорт ачы-дузанын негелдериин ам-лаа дөлузү-биле хандырап турар. Оон кол чылдаганы—

ЧОННУҢ ТӨЛЭЭЛЕРИНГЕ КҮЗЕЛДЕР

Бөгүн республиканын чурттакчы черлеринде тур-густунан соңгулда участоктарыга хей-хей кижилер көп, чер-чер Советтеринге, улус суутарына төлөтпү-лерин төлөткөндөр дээш боттарын бадылашкын боорлар. Олар боолетенин харажыке сугар бе-тинде бадылашкын берип турар кандактарын ат-сынын катат-катат помчур, моон сонгаар оон кан-чаар ажалдаа чогоруун, калыг айтырларга кичээл-гейин салыр ужурап дээрин бодал туралар.

Боттарынын күзөшкенин чамык авторлар соң-гулда буаууунда редакцияже бижип, кичээлге алаа чогуур айтырларын кыскамы-биле дынатканнар. Оларын бөгүн парладымыс.

Соодукчум үрелгенде

Чаа соңгулда турар депу-таттарын амдырал хандырыла ажалыгыларын кичээлге са-лырп күзээр-дир мен. Чүге дээрге бо амдыраа четпестер ам-лаа хой, кылдыр шийтпир-дээр айтырлар дээш эвээр-тир. Ону бодумун амдыра-лымдын дуржулгалыгын көр-дүм. Ол мындагы чүзе.

1986 чылдын июльда-ла соодукчу деп магалыг эң са-мык ажал мен. Оону киче-мисе дуржулгалык баарал бол-гаш, шийтпир турупкан. Октя-брга чедир «хыштанган», ок-тябрьда ханым соодукчу кы-лар мастерлей Бай-Тайгага келген. Онда көрүстөрүнөсө Моторунда чүзе-дир, эвээр че-дир кылбаан дээш демдегел аргаш, чаа берген.

Оон 4—5 ай хире манал келдизин. Ол-да мастер баа катат Бай-Тайгага азалат кезерге, айтырларына: «Артык кезерин завод чорудукаан, Ак-Довуракка чедир келген, 80 рубльден төлөй каалганын» диди. «Магалыламыг хууса-рын хамаячкыч, чүгө тангыс хондур ажалдаан чүзе-дир» деп чадышкан бис. Мастер анза хоралааш, септеп, бер-бейн ол хевээр Ак-Довуракке чана берген. Ам бир чыт дур-гуузда соодукчуус «улут ка-питал» бооп туруп берди.

Шак мындагы чоруктарын амдыраа хандырыла (ааын бэзин көрүер) бүдүрүлгелер боолуруп турар-дыр. Бо чет-пестер депутаттарын кичээл-гейинге турар болза чурттакчы чондун хондулаа эвээр бо-лур ийик деп күзөлдөгү мен.

Ф. КУДАЯ-МЕРГЕН.

Бай-Тал суур, Бай-Тайга район.

Халалыг столовая

Тоора-Хем суурда «Халалыг» столовая бар болгай. Чүд дээрге оон ажалын организаст-тал турарынын эргижирээни: чемпестер дээш келген кижин баштай «талон бижикчинге» чедер, анаа соңгулдалар. А та-лонун бижик алгаш, чем улук-чынине кездэ база соңгулдалар. Мындагы байдал келгендерге дикка халалыг, илангыч дүш-төп шакта суг таарымча чок оон чамыктын чамык кижин

лер ажалдан озаалап турар. А озаалавас дээш чамдык «херстер» оочур мурунине чүт-күр, а оон уламыдан алыш, кырш үер.

Бо айтырмын мурунунда бээр шийтпирел чааан каан чүзе-дир. Агалы-агыт хураалар-га оон чугалажып-ла турар, делтерлерге демдегел-ле турар, касса аппаратын садырын азалал-ла турар, а түнөк чок. Оон агылда чөк үлөт, «талон» бижип турар ажалдакчылар-нын үрү, шмелдизин база алажык, иеринге дээр. А оон ажалда болгаш хаар шыгын шүүт барылаваавас. Болган, чок орай ажалдар азы эрте хвар.

Бо бүгү четпестер талазы-биле оон ажалдакчыларынга салгылыгы кылдыр болза, сир мышак «амдыраа-ла» бээр. Доран-аа эсэи херзэн эвээр-тир» дээр. Бо сестеринин ай-бамын черте тыппас мен, чогуу кичини херзэ боор чү-вөт, столовая ажалдакчылар чүгө боттарыга баарал бооп турар бис, азы чонун херзэн кылдыр турар бе?

Мындагы айтырларын чо-гуулап шийтпирээр боор дээш илдеп-биле бичү бөлө-тенин харажыке сугар мен.

С. ДЕМИР-ООЛ.

Бажынны шын хуваар

Эргин чаа соңгулда турар депутаттар. Бажын хуваала-аш шын кылдырыш салыш-кынынын кинирп көрүер. Оон башка мнаа бау барым-даалаашкын, тамыш-күрүш тыртар чоруктар-лаа бар-дыр. Алаа чижик кылдыр Тес-Хем-де Ак-Эрик суурда байдалын бижип көрөй.

Бо суурга көжүп чорур мет-колонналарын бирээш чыл-дын-ла дикка хей бажынынын кылдыр берип турар. Оон ула-мыдан Ак-Эрикти көмүлдүр-ле өзүп ораар диле чазыг чок. Хей-хей өс-бүлелер чаа хвар-тирларын ал турар.

Мнчала-даа бажын илангыч чурттакчыларын кирген ба-диринишкенин сайгаралда, чым-чадыр чугаалаарга, четпестер боолуруп турар. Ону дирек-ция, профсоюз ком-ити бол-гаш эске-даа хей-нинти орга-низацияларын бир деминг шийтпир токта колдуулаа «Кызыл» совхозтун дирек-тору Б. Батжар болу баш ми-яны шийтпирээр. Оон көм-рүнге оочурга турбаан, чурт-талга байдалы эки, директор-

КЕЖИКТИГ КЕЛИР ҮЕ ДЭЭШ

Бөгүн бадылашкынынын кижиктиг келер үе дээш бээр мен. Чүге дээрге чонун эрге-чарыга органианында бистин төлзөлөдирин дээртагы чаагы хүн дээш демиселдин муруну оодурун ээлеп туралар. Ол бадылашкыны мен дег хей уругулар келер каттыжар дээр-инге бүзүрээр мен.

Тайбын келер үе — бистин партияныстын болгаш чааа-выстын практиктик ажал-чору-дугазынын кол утка-шым-нары. Ылангаш оон полити-казын дедикчишкан, бөгүн ба-дылаар мен. Ону черде дедик-вас арга чок. Тайбын дээш демиселдин тилеп турарына бүзүрелден, келер үеги бижыг бүзүрелден он уругун өсүрүп кижиктиген мен. Оларын ара-зында башкылар-ла, тууду-жулаар-лаа, эмчилер-лаа, ша-галдар-лаа, дарагычкылар-даа бар. Чогун бодум бөдүтү ажалын кижин мен. Тывага

А. СОЯН.

Арагалаашкыннын когун үзөр

Арагалаашкынга болгаш ал-коргодимог уаур демисел улам шыгырап турар. Бо талазы-биле партиянын болгаш каа-кык аң чорудуп турар хемчег-лери Барын-Хемчик район-нын бүгү ажал-агытчылар дедик-тин турар. Шыналда, 1985 чылдын майла хүлзөп алган доктааларын соода бо та-лазы-биле ажал илдепкейжүн, мурунку үелерге шымак ээир-ип алгаш кудумчула чачыт-тынар, кижилерге чордур, оон кездерге чурдур чарар чоруктар-шуут чиккен.

Ынчала-даа чоокта чаа ТК-нын демдегелдиз дег, бо хам-чыктыг когу ам-лаа үзүлбээн. Ону бистин Эргин-Барым суур-да байдалдан көрүп болур.

Байырларда хүнүн арага-биле демдегелдизин эңне чыл-дын калган, бужар чончыл деп санап турар болгай. Ынчала-даа Эргин-Барымко (эске-лаа черлерге) Чаа мыла, февраль 23-те, март 8-те, май 1-де, ноя-брь 7-де ээирки кижилер дикка өскүлөткө апарган. Херек кы-рынла суурга арага сатпас деп шийтпир үнгөн болгай. А ээир-тир суксунун кайыны тип кижип турары?

Бо айтырды харын дилеп, ийик барган херзэ чок. Фа-ктылар суурда. Чамдык чурт-такчылар ээиртир суксунун бажынга белеткен турар, а өс-келери койлак тип турар, а үшкүлери — Саян артында сөңгүт кээр. Ылангыч байыр-дал чоокушула ораар үеде бра-га тургузуп алаар чоруктар бар кижик апар чылдар. А кө-дэ Совет күтсөкомуну депу-таттарын талазында дээш-тиг хемчеглер чок. Бо хам-чышкынынын түнелдизинде хулганлаар чоруктар база тургузалаа.

Ылангаш соңгустуруп турар депутаттардан дилээм: бо ай-тырмын холга алар. Бистин шийтпирелдин амдыралы-га ээирки чороруу дег өөлө-жөк ханчылдык уузкаарыга силерин салышкынылар кес-кү боор дээринге илдегил.

Э. ХОМУШКУ.

Эргин-Барым суур.

План баураар анык соңгучу-ларын кезээш кездэ Културга бажынныга эркен. Дандыла кирип турар соңгучу-лардан 18 кижин бо чылын бир дугаар апаргаш. Олар кол-дуула-ла Арыг-Бажы орту-мык школанын өөрөнчкелер-ин база совхозтун ажалчы-нын тергини эки ажалдаан, өс-келерден хейнү кылган деп тускайлап алаар берге. Ын-чалжык манаа ажалдап эге-лээнинин бээр коллектив-тин өззэ, ажал-ишке хей-аң кинирчелерин бооп келгенер-ин алаары черде артык эвес. Оларга бригадир Петр Васи-левич Коновалов, бригадалаа партия организациязынын се-кретары Владимир Михайло-вич Востриков, иран башка-рыкчы Анатолий Корене-ский, дашчылар Юрий Ки-зев, Владимир Бадаев ха-

АНЫЯК СОҢГУЧУЛАР

Чер-чер Советтеринге соң-гулдаларга уткуштур агитас-массалыг ажал булун бүрү-лде улам калбарган. Көк-Чыраа көдээ Советинин күс-сөмү (даргазы Д. Монгуш), участоктун соңгулда комис-сиязы (даргазы В. Намчак-оо), агитпункт (префекты Т. Суктермаа) соңгулда му-рунун агитас-массалыг ажал-дарыннын планын тургузуп, лекция, беседаларын номчуп, темалыг кезээлери эрттирп келген.

План баураар анык соңгучу-ларын кезээш кездэ Културга бажынныга эркен. Дандыла кирип турар соңгучу-лардан 18 кижин бо чылын бир дугаар апаргаш. Олар кол-дуула-ла Арыг-Бажы орту-мык школанын өөрөнчкелер-ин база совхозтун ажалчы-нын

БАШТАЙГЫ БЕЛЭВИС— УРУГЛАР САДЫ

СЭКП ТК-нын болаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвү-лөшүн болаш соңгулда дугаарынга дугаарын эки-аа шиф дуулажып келген «Мособстрой-тресттин туауужулары Кызылда 320 орунуг уруглар сады болгаш 1200 өөрөнчкөгө школан эркен чы-лын туауу эгелдиз. Туауу ажалдарын депшидизин ала-галар-биле чорудуп турар коллектив шалыкын, кам-нагалыг чоруктун үзегини көргүзүп, уруглар садын хуусааызын эрте ажалдаа кинир хүлзөлөни ал-гаш, сөзүнгө ээ болуп турар. Онзагы төлөвөлө ба-гаар чарыштыр каастап, шевирин туткан уруглар са-ды каш хонук болгаш дугааттыр.

Москва туауужуларынын мурунундан бот-орулга-ча-рылгалыг участоктун кол инженерин, прорабы Эдуард Генрихович Онгирский соңгулдалар бүдүзүлде бистин корреспондентиниксе мында дээш:

— Бистин туауужуларымыс чер-чер Советтеринге соңгу-лдалар хүнүн куш-ажылга бе-дик көргүзүлөр-биле уткуп турар. 320 орунуг уруглар садын хуусаадан эрте ажал-галар кинир дээш бистин кижин бүрүзү, шийн-ла, уйгуч-мын чок ажалдап турар дээр болза, хөбөрлөп болбас боор. Хүн буурга 12—14 каш ажал-дап турар бис. Ылангаш уруглар садын бо анын төш-чүзүгө чедир алдым сорулга салдыган. Ол-бо ки-

жигерин эки ажалдаан, өс-келерден хейнү кылган деп тускайлап алаар берге. Ын-чалжык манаа ажалдап эге-лээнинин бээр коллектив-тин өззэ, ажал-ишке хей-аң кинирчелерин бооп келгенер-ин алаары черде артык эвес. Оларга бригадир Петр Васи-левич Коновалов, бригадалаа партия организациязынын се-кретары Владимир Михайло-вич Востриков, иран башка-рыкчы Анатолий Корене-ский, дашчылар Юрий Ки-зев, Владимир Бадаев ха-

мааржыр. Соңгулда хүнүн бо болгаш эске-лаа эштер куш-ажалы тургуштында уткуп, боттарын бадылашкыны-рын Тыванын найысалынын төлөтпү оолдары болгаш кыс-тары дээш бээр.

Соңгулдаларга бистин бе-лэвиз — туауу дооуу турар садмыс ол. Ону эки шынар-дыг, чараш көрүштүг болу-луг бугу арагарымысты ажалдадымыс. Бистин ажалы-мыска амы үеде уруглар са-дынны манаа ажалдаар кол-лектив — эргелечкин Ольга Пименова Сереежна баш-таап кижиктидилер, ажал-чылар, техниктик ажалдакчы-лар бир деминг дузалажып, ажалдап турарына өөрүн ту-рар бис.

Октябрьдын социалист Улут революциянын 70 чыл болуу юбилейинге уткуч чо-руп ора, бистин өндүр улут Төрүн чуртувустун хей на-йралыгын эге-буленинги на-йралыгын даанышшаан, анык Тыва Автономнуг Республи-канын хөгжүдизинге үзүвүстү кинирп турарымын чоргоар-лаан турар бис. Школа ту-дуун база хуусаадан эрте ту-дуу доозар дээш кужүвүстү, арга-мергежидини бараал-тадыр бис.

Чөжөжүн түнелдизинде суу-рун аныктарынын болгаш анык соңгучуларынын кужу-рыгын тургускан концертте кө-рүктүлөр улу-биле үлзөш. Анык соңгучуларынын кезээ-лин эрттиреринге салдырла комсомол комитетинин кези-гүнү, Арыг-Бажы сүт-бараал фермазында кездэ кубулуз эргелечкин Аялал Сүге-Ма-дыр илдепкей кинирп, ор-ганизакчы чорун көргүсеп.

Ч. СОТНА.

Улут-Хем район.

ЧОННУҢ КАДЫКШЫЛЫНГА БАРААН БОЛУР

Медицина ажылдакчызынын хуну бо чылын Улут Октябрьин 70 чылынга уткуштур — совет кадык камгалагында эде тургустунушкуну шынчарын чаа денелениче көдөрүлгөсүн деңиз-биле бистин республикада уткуп турар-дыр бис. Профессионал байырламыс — кадык камгалагынын бүгү ажылдакчыларынын күш-ажымы көдөрүлүшкүнү, чогадыкчы изепкейин улам хайныктыр турар.

Республиканын, медицина ажылдакчылары Коммунист партиянын XXVII съездинин болгаш СХКП Төл Комитетинин оон сөзүндөгү Пленумнарын шийирлерин амы-далага боттандырар дээш бүгү күжүн, билин берип амылап келген.

Сөөлгү чылдарда республикада эмнелге черлеринин материал-техниктиг баазасы элээн экигезин. Чоокчу чылдарда Кызыл хоорайда 120 орунунг урутар эмнелгелер, Чая-Хма суурда 50 орунунг эмнелге корпусу, Чадаана хоорайда улут улус буса бичик урутар буса дээр алыр поликлиникалар, Шаган-Арыг хоорайда урутарда чыгыртыр эмнелге 30 орунунг эмнелгелер, Сүт-Хөл суурда инити аарыглар эмнелгелер амыгалап киригезин. Оон аныгала Чадаана хоорайда, Хангайгайда, Туран хоорайда, Түндүк, Мугур-Аксилда, Самгалдайда болгаш еске-даа черлерде эмнелгелерин алдым, каптаа септелгелерин чыгаргалап.

Тыва АССР-ин Кыдык камгалам министрствону партиянын доктаа-шынтыгынын негелдезин өзүлгү эмнелге албан черлеринде эде тургустунушкуну байлаан тургузуп, эмнелгелерин депшилеп аргаларын шийгээдин.

оруннар хоорайларда, 1620 оруннар көдө эмнелге черлеринде. Республикада дээш эртемниг эмнелгелерини саны өзүлгү оорар. Дээш эртемниг 954 эмнелге ажылдап турар, 10 муң чуртгалык, онга онааштыр алдыга 187 орун болгаш 35,3 дээш эртемниг эмнелге онааштыр.

Медицина ажылдакчылары боттарынын кол кичээлгелерин республикада берге айттырлар болуп бичик урутарын эде хоразыт, божуру не кижилерин, эмнел хандырылганын экижидеринге, анык-бүрү халлаштырар зарылганын ээжесин дээш база чоңуң санитариян билин бедидер дээш күженишкенин амылап турар.

Республиканын кадык камгалам шугумунда үр чылдарда үр-үннелдиг амылап келген эмнел хандырылганын саны улам көдөр оорар. Оларга Чаязатмаа Чоодуева Баткар — Кызыл республиканын урутар эмнелгелерин поликлинказында урутар эмнел, Зинаида Бичевова Салтак — Улут-Хем районун Ийи-Тал суурда эмнел, Виктор Васильевич Губарев — республиканын стоматология поликлиникин кадык даш эмнел, Вера Викторовна Зюкова — № 2 эмнелгелерин медресезин, Людмила Кыргызова — Кызыл хоорайда эмнелгелерин дор-эмнел, Валентина Тюлюшева Ондар — Сүт-Хөл район эмнелгелерин медресезин, Альберт Доржуевич Монгуш — Тес-Хем район эмнелгелерин дор-эмнел, Зинаида Кыргызова Доржу — Чоо-Хемик районун Хайы-ракка суурда акушерка, Валентина Афанасьева Саяуш-

ниа — Межегейде эмнелге черинин санитарказы, Наталья Ильинична Попова — Улут-Хем районун саялыстанцияда фельдшер болгаш оон-даа өскөлөрүн адып болуп.

Амгы үеде республикада 280 эмнелгелер чурттуң бедик шаңгалдары — орденнер болгаш медалдар-биле шаңнаткылаан. Республика эмнелгелерини көдөр эмнел Александр Ильявич Кануникова ССР-ини Улутуш эмнел деп хүндүтүлгү тывысканы өдүрүңгү.

Кадык камгаламны организаатарында болгаш чоңуң эмнел хандырылганын үр чылдарда төлөтүп амылап дээш медицина ажылдакчыларынын хуну таварыштыр 8 ажылдакчыга ССР-ини Кадык камгалам министрствону 1987 чылдын апрель 22-де дужаалы-биле «Кадык камгаламны тергилерин» деп хергем дедим, 4 ажылдакчыга РСФСР-ини кадык камгалам министрствону дужаалы-биле өдүрүп четтиришкенин илергелээ.

Республиканын кадык камгаламны кадык камгаламны шийирлеттирмиз айттырлар, улут төлөтпестер, белен эвес чаа суруталар барын шугумчулукту өзү-биле миннип чугаалар алар. Ону чедип алдымга медицина ажылдакчылар бүгү күжүн, билин берип амылап турар.

О. ОНДАР, республиканын кадык камгалам министринин оралакчысы.

МЕДПУНКТУНУҢ ЭЭЛЕРИ

Сүт-Хөл районун медпункттарынын аразында социалисттик чарыкка 1986 чылдын түндүк-биле «Алдан-Маадыр» совхозтун медпункту тывалык болуп үнгөн, шийирки өмөөлдө алган.

Ийги чылды медпунктун коллективни күженишкенин амылап ижи-биле эгелээ. Эде тургустуну, амылап чаа, депшилеп хандырылганын дээр дээш оралдакчыларын амылап амылап кылып турар. Бизде амылап кылып турар чурттарын ишти, дашты ары-сылыг болурунча сагын човал турары каракка илдеп. Медпунктун даштын ашты-шынбын каан, хир-бок байла-даа чок. Иштиге кире берге келген кижилер олурар бичик өрөөндө эгелээш өске-даа өрөөндөргө чугаалар каан ары-сылыг, ашты-шынбын чыгарып. Чараштыр бижээш хандыралас ашты-шынбын келген кижилерин сокуургалып, киизигенин хаара туду бээр. «Ала-не-перге булу», «Уругуну булу», «Иенин булу» деп булунаарда чаш уруларын кан-

негелдеге дүүштүр тургузуп алган.

«Алдан-Маадыр» совхозтун эмнелге пунктуунда шак мында байдалды кижилерге-ле, мында бодунуң мергенлигине бердиге, амылап эки билер ажылдакчылар бар-дыр деп дораз эскерип каар.

Медпунктунда үр ажылдакчы бар. Амгы эртемниг Ч. Ч. Ооржак, анык фельдшер А. Хо-валыг олар-биле чугаалып, беседалашкып, эде тургустунушкунун негелделерин боттарында эгелээш, олар эскерткен айттышкын, дуза ма-нап олурбанынга бузуредим. Онашкан ижи ээр-арыскалгалыг көрүп, хүн бүрүнүң ажымын бодамчалыг организа-тап алган. Оларын-биле чугаалып тургаш, көдөш чедип эмнелдерин амылап белеп эвес-тир деп кижилер болуп турар. Аларан кижилерин хүндүлгү, процедураларын кылып, чаа төртүттүгүн чаштырар ба-жынарынга чедип хайгаара-ры, иштиг-сааттыг херээжес-

нерин, үчөттө турар кадык кошкык кижилерин эмнээр, хайгаараары — оларын хүн бүрү ажылы. Орай дүе-даа дивес аарыг кижилерге чалаа, галарга чедер-баары дээш... чымчыла чей.

Малчын коданарже хуваа-жып алгаш үнүшкүнерин кылып четкилдери база оларын хүлээлгезин. Оргу-Шөлде, Чо-дуралыг, Сайыра, Шекпээрде, Кошпесте хойжу бригадаларга олар айла 2 улаа чедип, ырак-узак черлерде малчыларын кадыкшымын үс-үсеп ший-чип, хынал турарлар.

Кижилерини кадык дээш амылап чоруу, буянын мер-гежилди шийин алган Чечек Чаасыг-ооловнаны совхозтун чоңуң кончук хүндүлээр. Ол 1975 чылда Кызылдын медици-на училищезин доозуп, фельд-шер-акушерканын шийимгалы-нын алгаш, төрүн сууру Ал-дан-Маадырда хуваалда өзү.

Н. ООРЖАК, ЧУРУКТА: совхозтун медпунктуунда Ч. Ооржак.

ЧУРУКТА: республиканын урутар эмнелгелеринин № 3 салбырында улут сестра Алев-

тина Федорова Попова эм-нелге, кадыкшып берген би-чик урутар-биле. Ол хоочун амылакчы, О. ОХЕМЧИКТИҢ фотола-ры.

«МЕРГЕЖИДИН ТЕРГИНИН»

дакчылар-даа бар. Конкурстун эртер чуруму мында: кижикчи бүрүз ийи айттырды аас-биле харыла-лар база ийи практиктиг даалга күтүсүр, сөөлүдө сал-быр бүрүзүң чангыс уран чүдү көргүзүң көргүзүр. Ону билип көргүзүң санааш, конкурсу кижикчилерини чы-чып алган бадаларыга ка-дар.

Аас-биле «харылаар айт-тырлар ажаакчы сестраларын колдуунда хүн бүрү кылып турар ажил-нигелден тургу-стунан болду: аар аарыг кижилерини чегерерин, хайга-арлар, кедирер, хевин ушту-ру, бажынын дүңгү дараары, оларын орун-дежээш солугу-

эмнелге индиктерин арыгаары дээш оон-даа өске. Кижикчи-лер айттырларга илдек чок, билилгит, тодоргай харыла-дылар. Дараада онаалга-лар — ак пөскө өөк илери, оон соонда эмнелгелер ак берт-терин илгир-биле шевер-гиле бары. Шугуң кижикчи-лер база-ла сат чок, шалы-кын, шынчалыг кылып кү-сеткелер. Уран чүдү көргүз-гүр эгелээш. Ол шылдалага салбыр бүрүзү кызыкмак бе-леткенден деп чүе илден бол-ду. Кыска үеде аны-бүрү жарыларын көргүзүлгелерин артистер чыгылаанарга ба-раалгаты. Оларын аразында Төрөн чурт дугайында ырлар, коллективниг амылакчыла-

Серегеева-дыр. Тилекчинин кызыл доктаа. «Алдын хол-дот мастер» деп диплома-биле хоочун амылакчынын жюри даргазы Л. И. Кабее-ва шаңаан. Конкурстун өскө-дө кижикчилерини өр-төктиг белектерин база тывыскаан.

Моон мурунда эмнел сестра-ларын конкурстары болуп эртин турган болза, бо болуп эртен ажаакчы сестраларын конкурсту бир дугаар бол-ган ол Моон-сонгар өске-даа эмнелгелерге бо категорияныг амылакчыларын конкурс-тарын эртин турары кү-дөктүс, чүе дээш мындай кон-курстар амылакчыларын мергендилеринде, кы-лып турар ижиге оларын ээр-харыскалгалы, сатып чо-галгыр болурунга дузаалар.

Н. ДОНГАК.

ООН ИЙИГИ АМЫДЫРАЛЫ

Совет Эмнелгелерини фашисттер Германияны оор өзү-биле халлаан хүндүлгү болуп (1941 чылдын июнь 22) дөр-төн алды чыл эркен. Ийи-аалам ооттук дайын чылдарында кым-даа, чүд-даа утундурбаан.

Ала-чурттуң Улут дайынын баштайгы хүннеринде-ле Төрөн чурттуң камгалакчылары, дайынчы эр ки-жилер-биле бир дөм, совет херээженер база демисе-ке көдөрүлүп үнгөн. Кижилер төрөлгөсүнүн эң каржы дайыны — фашизмни амып тилгелеринге олар улут үлүгү киригген.

Ыдыктыг Төрөн чуртун фашизмниг өжөлгөсүн хостажырын чидип демиселгелер амы-тыннын артынга калгаш тудуп чоран эрес-дилдин мун-мун херээжен-нерин бирээш Ленинград чурттуг старшина Нина Пав-ловна Петровагың дугайын моон адаанда парадымсыс.

Алдар орденниң бүгү үш чергезиниң эдилектерин херээженер чүдө дээр. Оларын бирээш Н. П. Петрова. Кажан дайын эгелеш берген турда, Нина Павловна дөргөн сөстөккө турган. Тылга ар-тып калган, бир албан чери-ге амылап анык амаа сүм-дээр, ол мываан: «Чүдө мурунуң шугумга. Мөөң тур-жум мында».

Оон мындг чүткүлдө ужу-бар. Ол Ленинградка ГТО дем-дээ алган баштайгыларын бир-рээш турган. Ол мынкан: «Во-рошиловчу адыгыш» демдети-ли, I, II чергезин база алган. Хемелээринге, айт мунарныг болгаш хаактаарыга мынкан спортчу турган. 1931 чылда үр шыгавайн адыр болгаш мар-гылдадынга киришкен, Смо-лын районун чемпиону бол-гаш, биче калыбрыг винтов-ка-биле шаңнаткан.

Үш чыл эркенде Бүгү-рос-сияныг кымыс сапартаады-гыга киришкен, хаакка мы-наарынын талазы-биле тил-гелечин болган. 1936 чылда адыгыштарын оосовалынн школанын чедикчилерин доос-кал, спорт мастери ат алган. Смоленск районун Осовала-дым чөвүлгелериниң инструктору апарган.

1944 чылдын март 2-де ат-садылган шаңгал бижинден: «Ленинград областы хоста-жырын бүгү тудушкунуна-рын киржикчи. «Анаарын-че» улаа-ларга үнүп турган. 1944 чылдын январь 16-да, ча-гыс хүн, 11 фронтти, январь 17-ден мартка чедир 23 фаши-сти утуктаан».

Кайда-ла берге байлап тур-густуна берген болуп, стар-шина Петрова мындар Да-нинг (амгы поляк хоорай

Дайынын сөөлгү чымы. Армия командалыкчы И. И. Федюнинский старшина Петро-вага Алдар орденниң бирги чергезин тыпысырын херек эмнелгелерге ат салып тура, ону 52 харыг деп билгеш кайлап калган.

Сөөлүдө бодунуң бижээш «Дүвүрээш-биле көдөрүлгөн» деп номунга мынчаар бижээш: «Карактарымга бүгү-

ревтен мөл. Ол черас канчап бежен амыла болду? Чоок та-нимсыз дээр-дир. Ол дээрде амыктардан артык адыгын болгай! Кемээлестик Петрова бо кел-ди. Арганизмдар, көк баштыг, мынча-даа каан, бичик көстүр болду... Дүрген, бүт-рениг шийишкенин намыс-ка-рынга көңүс дүүшес».

Ударадына Нина Павловнага хол шакы-биле сыйаперин ийи. товказын тымысывыс. Боо уужында адылалык ужу-терин бижиктиг чүдө демнир бижыгала: «Старшина Н. П. Петровага армия командалык-чымында».

Турскаал бижиктиг ол аны-товка-биле утуктагырған фа-шист санын ол 107 чедирген. Тилгелге хүнүңе 8-де хоюк чедип чурттаан. 1945 чыл-дын май 1-де немес хоорай Штернниң бир хуудуңуңа атыккалышкын үнүдө ол амы-тындыда чарылаан.

«Аларга чоргаралын бол-лур салар — деп, чангыс бол-чулары Нина Павловнаның уруу Ксения Викторовнага би-жээш: «Бодунуң маздырмын сагылга-чүрүм-биле тудуш-кунуң үнүдө бисти магад-дып, кайгалып чорду. Ону үр-гүлүт мурунуң шугумга көөр турду».

Ленинград гарнизонунуң ше-риг кезектеринде, ДОСААФ-тың өөредилге организациа-рында старшина Н. П. Петро-ваның эрес-дилдин чорутууга тураскааткан кижилер болуп эртин турар. Элээн каш бугу-рулгелерин комсомолчу-аны-яктар бригадалары оон ады-залар турар. ДОСААФ органи-зацияларын амык херээжес амылап ортуунга алар-дыг херээжес-бийиригелерини, ший-намы дээш болгаш мар-гыл-дааларын организастан эрти-рил турар.

Нина Павловнаның эрес-мадырмыг чоруу фашистерин чылга шаварыга дузалал тур-ган болза, ам аныктар кижил-ериндегилерге үлгөрчүмек бол-луп турар. Мадырларда өлүм чок, олар бугу-дөсө база-ла мурунуң олурунда деп чүсөге база катал бузурээр сеп. Оларын ийги чуртталганын бөгүн бистик амыдалымыс-та.

В. АДОРНСКИЙ, Ленинград.

ДАЙЫН БОЛБААН ТУРГАН БОЛЗА...

Авынын калы төрөн дү-мазы дайын Күржелей Дү-мечович Оюн тыва эки турачы өш-өөрү-биле кады интерна-ционалчы хүлээлгезин күтүс-дип, Ала-чурт ССР-ини араатангы фашистерден хоста-жырын дээш фронтуге чорут-кап турган. Оон кымыр-биле, каа, канчаар дайылажып чо-ралын билбес бис. Украинада бижээш номчуруу, Украинан-ды Сурмичин суурун хоста-жырын кирип турганар ара-зында муны даш бар. Оон соонда канчап барганмы те-релдерин кым-даа мынча-га билбес. Авам күжүр дү-

мазын дык-ла үр манар чо-раан... Хайды дайын болбаан турган болза, дайымыс ара-мыска амыла, амыдалык кы-лып, өлүг-баштыг, амы-тал-дуг чурттап чорай эртик. Кын-даа, чүд-даа утундур-баан деп бижип, дайынын ду-ламынын ужуң дала үр бол-гаш тымып ал турар алыш-кыларын, адыкшымын-даа со-луктардан номчуп, телелер-дан көрүп турар-дыр бис. Ын-дыларын көөрге, номчуруга бирде магадчыг-да, бирде чүдөрчүг-даа болуп-та-дыр. Ычан дайымыс дугайын улам сактып чугаалашкылаар бис.

Дайымыс дугайын билер, ону таныр, көргөн эки тура-чыларда «Шин» содуңу дамычтыр дилээш мындай: «Революсчу, дайынчы, күш-ажылчы алдар» арынга Күр-желей Дүмечович Оюнун дугайын бижип, оон салым-солу-нун дугайын эки турачыны төрөлгелерин аныктырар иде-геп адыл тур мен.

Адыкчы: Тады райов, Кочетово суур.

А. ОЮН, механизатор.

ЧАА АРГА-БИЛЕ

ОХОТСК. Хабаровск край-да балык өстүрүлгелерин чаа аргаларын калба-биле не-птередин турар. Эртемденер-ниң саналын өзүлгү балыкчы-лар экп ишчилерге селдэ-деп балыкты үлөтүрү аргалы-биле өстүрүлгелерини технологиян шийгээткен. Ол балык Охотск дайынын эрткирин дугаар үүргелерин чачылдыг. Шар-гөүдөдө бээр ол чурум өскө-рилбес. Ынчаарга дайыг чал-гыш балык үүргелерин хей кезиниң чүдү шаап апарылында ол балык шоолуг өзүл кавдэ-веш турган. Ылангыя ийи-үш чыл агаар-болды таарымча чок апарга балык көсүктү-биле ээжес бээрин эртемденер

тодораткан. Далай эржиң дур-гаар улут терс эвес черге эр-тиг кеткелерин салдап турар кылдыр бижыгалап салырын балыкчыларга сүмөлээ. Ба-дыктар анык үүргелеринге, калык-даа улут чал-гыта ол үүргелер алыс-лас, оон байланыр хей чаштып үнүп турар. Эртемденерини саналы-биле алырга, чыл са-нында 100 муң тонна далай селдэ-веш мейи алынар бооп турар.

АГААРДАН «ДҮРГЕН ДУЗА»

Ыраккы Туларанын ия кадарлары «Силерге полк диника» ужул бар чыдар дээ өстөргө шуут таңгыт калганар. Колмыда, Чукоткада советтер мал малаан 236 бригадин кезингизери бүтүн чыл дүргүндө көшкүн амыралыг чурттап ажайдап турар. Оон башка рга чоң. Ия мал тутас бөрүлү тазарып чыгыс хөвирин тускы сипегинер оттаар болганда, ол малды чыгыс оларга үр үенин дүргүндө кадарып болбас. Олар олу чөпчөтөйлө бээр. Ынчангаш бригадала ажайдап турар улус өг-бүлөсү-беле чыдам кайы-даа тезинде олар солун көжүп чоруур.

Ол бригадаларда ниятиз-беле 3 муң ажыг улуг, биче кичи бар. Тус черини удуур организмн ия кадарларынын ажыл, амыралыгына таарымчалыг байдалдарын тургузар дээш бүгү хөмчө-лерин ап турар. Ияңилериниң эмгеге кирип, шындалып алыры— берге айтырларын бирээ. Оларын чамдыкта-

ХҮРЭШ УЛАМЧЫЛАВЫШАН

Маргылдаанын ийиги хүнү

Хостуг хүрешке «Азия төвү» шаңнаа дээш маргылдаанын ийиги хүнүдө стадионда чыдамлар кырында 62, 68 болган 90 килограмм деңизил спортчуларын баштайгы са-малары кыял байдалга эр-кен. Чүте дие бо маргылаа-ла кыял келген спортчулар-ның хей кезин хостуг хүрешке спорт мастерин кайыдаат-ты. Ынчангаш оларга баштай-гы салгылардан эгелеш ок-таптай хүрежир чутула бо-луп турган. Спорт мастер а-ты чедип алыры беле эес дээрин мөксө-дээ, тренер-лер-даа билер. Манда быжыг тура-сорук, күш-амыр бол-гаш мергежила белеткели кол черия ээлээр дээрл чутаа-жык.

Александр Манжос-бике солун хүрешкенер. Тулга баштайгы минуталарда тыва хүреш ар-маларын ажылап тургаш, сан талаш-беле элээн мурнап турган. Салгынын ийиге ке-ээнде ол базала октап тур-гаш, эчкөк байдалче кыргеш, арыг октадып алган. Көрүкчү-лер оон тыялмалыг болурун-га дыкка идеген тургалы чутаа-жык.

Биринчи спортчуу Андрей Житков-бике хүрежип тур-гаш, бертинге берген ужурун-дан оон мыйа хүрежир арга-зы чок болган. Моол мөгө Соколов Дамирал Юрий Мон-гушту 45 секунда иштинде арыг октап алган. Краснояр-скийн көдө-ажыл-агыл ин-ститудунун Тыва филиалы-ның студентин Радик Нама-жал база онал тыялп алган.

100 килограммдан ажыг деңизил мөгелерин Кызыл-дык талашы Анатолий Ура-зовский мөксө спортчу На-срайжаака 10 секунда иштин-де арыг октадыпкан.

Бо салгылардан алгаш көргө, кайы-даа командалар-ның мөгелери дескн эвес чо-руу олар. Бистин спортчула-рымыс чик болгаш ортумак дөңдөргө тыялп ап турар-даа болса, аар дөңдөргө шөкүлүт чер алабын дээр Ор-лун Кызыл-оол амыралында ийи мөгөн октап алган.

ИЮНЬ 22 БИРГИ ПРОГРАММА

7.00 — Эртеги гимнастика. Музыка. 7.30 — «Уеа. 8.15 — Бүт бөмбүтүнү доңдуула. 9.00 — «Валерий Чкалов». Уран-чечен филм. 10.25 — Концерт. 10.55—11.00 — Мелээр. 16.00 — Мелээр. 16.15 — Орус чутга. 16.45 — «Делеттар». Док. филм. Ияи баштайгы көргүзүү. 17.05 — РСФСР-нің алдарыг арти-зи Е. Юрст (бала) байлар. 17.30 — Амгы дөңдөргө болгаш амыралыг шындалыгы. 18.00 — «Понирея». Кыножурнал. 18.15 — СЭКП ТК-ның Пемумунга уткуштур. «Час уе-надаа». 18.45 — Бөгүн дөң-дөргө. 19.00 — РСФСР-нің алдарыг артизи Э. Москвити-ни ойнар (арфа). 19.10 — ТТ-нин экраныда бир дугаар. «Өрү көдүрүтүүшүн». Уран-чечен филм. 21.00 — «Уеа. 21.35 — Бүт бөмбүтүнү доң-дуула. 22.20 — «Силерге, коошунар». Музыкалыг про-грамка. 23.20 — Бөгүн дөң-дөргө. 23.35—00.45 — В. Ток-рева. «Дээр биле чер азын-да». Телеши.

ИЙГИ ПРОГРАММА

8.00 — Эртеги гимнастика. 8.20 — УССР-нің улустуң ар-тизи Гизела Цинцла ырлар. 8.50 — Док. телефильмни баштайгы көргүзүү. Ажылы монирини хостуг үезинде сол-ун аштанарынын дугайын. 9.15 — И. Уткинин бол-гаш Д. Алтаузенни поэзия. 9.55 — Итали ама. 10.25 — «Чүте чыгыс катан» ээр. Уран-чечен телефильм. 11.40 — «Алар, шувас». Музыкалыг. 1-4 укауралык. 12.20 — 13.40 — «Партизанын турга-ры». Уран-чечен филм. 18.00 — Мелээр.

КЫЗЫЛДАН

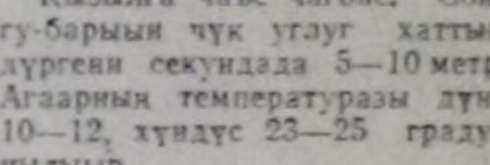
18.15 — Уруларга филм. 18.45 — «Ажык чагаа». «Совет хообул хөжөжө кичиниң ажылы» камгалар дугайын-да. Юрст Б. И. Манчылай-беле интэрью. «Телекүркү-лерини айтырларынга хары» дээр. 19.15 — Кыножурнал. 19.25 — «Азия төвү». Уна-тургалык. Мелээр. «Улуг Ок-табын» 70 чымыл тэлептин уткуур. 19.45 — Мелээр. 19.55 — Чалгаар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тыңкычтар улаңар, аштар». 20.15 — «Кайгамчык көл». Эрте-тайылбырлыг фильмин баштайгы көргүзүү. 20.35 — «Соңгу чүктүн аял-дары». 21.00 — «Уеа. 21.35 — «Уро вечера мудренее». Уран-чечен филм. 22.40—00.20 — Бүт бөмбү. СССР чемпи-онд. «Жалгыр». «Спар-так». Чалгаар (23.15) — М. Ворожцова ойнар (флейта).

РЕДАКТОРУН ОРАЛАКЧЫМ

К. К. САТ

Республикада өскерин кал турар агаар болур. Чамдык чериге биче чыстаар. Хат-тын дүргөн секундла 9—14 метр. Агарини температура-ны дүне 8—13, чамдык чер-дере 0—5 градус чыгыт бол-тур. Хүндүс 20—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

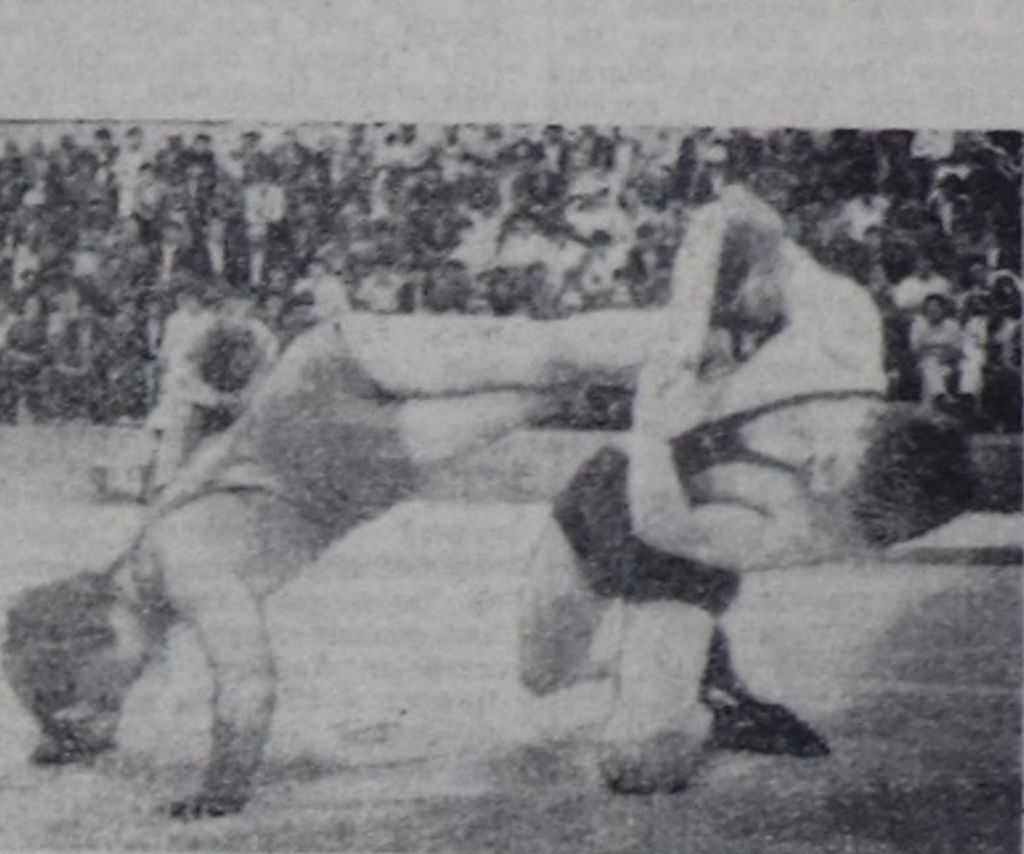
Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

Кызыла чык чыбас. Соң-гү-барын чүк улауат каттын дүргөн секундла 5—10 метр. Агарини температура-ны дүне 10—12, хүндүс 23—25 градус чымыл.

МИКРОРАЙОНГА БАЙЫРЛАЛ

Хүндүлүт Мергелдей, бистин республикада эмир-орук бар эвес, ыңчалажок манда демир-орук ваго-нарнын дугайы бижирин чөпчөтөргө көрүр. Бис-те демир-орук чок-лаа болза, бүтү чурттан кезип турар-ыңы-бүрү чүктөр демир-оруктап, Абакан, Абзаа, Ми-нуискин станицаларын дачыштыр кезип турары бил-дингир болбай. А демир-оруктуң ажылы эңжилдер дээш бүтү чуртта кат чыл улаштыр шыгымыс хөмчөгөр аадынын, улау демисе чоруу турар.

КАРАЖА, КАРАЖА...

Хүндүлүт Мергелдей, бистин республикада эмир-орук бар эвес, ыңчалажок манда демир-орук ваго-нарнын дугайы бижирин чөпчөтөргө көрүр. Бис-те демир-орук чок-лаа болза, бүтү чурттан кезип турар-ыңы-бүрү чүктөр демир-оруктап, Абакан, Абзаа, Ми-нуискин станицаларын дачыштыр кезип турары бил-дингир болбай. А демир-оруктуң ажылы эңжилдер дээш бүтү чуртта кат чыл улаштыр шыгымыс хөмчөгөр аадынын, улау демисе чоруу турар.

У Г Л Е П К Э Э Р

Хүндүлүт Мергелдей! Бис-тин Хадым суурга келени-нер кичке болду. Суурун ол-бо кудумчуларында өөр-өөр болуп алган, чымылы чурттар чурттар ийи-тер эс-керлерин айыңа. Чурттакчы-ларын кузунда устан өзү-гөр турдуу олар мал-малык ол-бо, кым-даа магадлар, ийик.

Иштии-Хемниң «аарыглары»

Амдырал хей талашы болгаш кичилерин негелде-регелдери аны-бүрү. Оларын хандарын дээш чер-чере салгы салгышык, кү-женишкни калдып болурун-да амдыралчы айтырларын-ның интирелдигинери ха-маажыр. Улуг-Хем район-ың «УТКА 25 чымы» сов-хозунун салбары болуп Иш-тии-Хем суурда чылаан чыче интирелдигиней келген айтырлар хей. Чижээ, суурун улуг, бичи намыл чурттакчылар калдыг-даа ажил-херек алы-биле Ариг-Узут, Шагаан-Арыг, Кызыла баар дээш турар. Орук ай-лап машина таварышпас болза, Иштии-Хемниң чурт-

ОРУКТА КИЖИЛЕР

Амдырал хей талашы болгаш кичилерин негелде-регелдери аны-бүрү. Оларын хандарын дээш чер-чере салгы салгышык, кү-женишкни калдып болурун-да амдыралчы айтырларын-ның интирелдигинери ха-маажыр. Улуг-Хем район-ың «УТКА 25 чымы» сов-хозунун салбары болуп Иш-тии-Хем суурда чылаан чыче интирелдигиней келген айтырлар хей. Чижээ, суурун улуг, бичи намыл чурттакчылар калдыг-даа ажил-херек алы-биле Ариг-Узут, Шагаан-Арыг, Кызыла баар дээш турар. Орук ай-лап машина таварышпас болза, Иштии-Хемниң чурт-

ХЛЕБ ХЕРЕК

Иштии-Хемниң хлеб чок дээр болза, буурур салар бе? Чамдык кичилер аңаа буу-ресек боор. Чүте дээрге со-хоа төвү Ариг-Узуттаа дер-гания жн хлебте четир кыл-дыр бижырып турар болгай. А херек кырында көөр болза.

БАШКЫЛАР КАЯА ЧҮРТТААРЫЛ?

Акыктарын өөредилге, ки-жизиялгези, школа рефор-манын боттанышкын дээш кол харысалгалыг ки-жилер — башкылар. Ынча-гаш оларын амдырал-чурт-талашынын ат-алдарынын дугайында салгы салгышык — чутула айтырларын би-

П. БИЧЕ-КЫС.

дайынын болгаш күт-ажылыг хоолуну.

КАРАЖА, КАРАЖА...

Хүндүлүт Мергелдей, бистин республикада эмир-орук бар эвес, ыңчалажок манда демир-орук ваго-нарнын дугайы бижирин чөпчөтөргө көрүр. Бис-те демир-орук чок-лаа болза, бүтү чурттан кезип турар-ыңы-бүрү чүктөр демир-оруктап, Абакан, Абзаа, Ми-нуискин станицаларын дачыштыр кезип турары бил-дингир болбай. А демир-оруктуң ажылы эңжилдер дээш бүтү чуртта кат чыл улаштыр шыгымыс хөмчөгөр аадынын, улау демисе чоруу турар.

У Г Л Е П К Э Э Р

Хүндүлүт Мергелдей! Бис-тин Хадым суурга келени-нер кичке болду. Суурун ол-бо кудумчуларында өөр-өөр болуп алган, чымылы чурттар чурттар ийи-тер эс-керлерин айыңа. Чурттакчы-ларын кузунда устан өзү-гөр турдуу олар мал-малык ол-бо, кым-даа магадлар, ийик.

Иштии-Хемниң «аарыглары»

Амдырал хей талашы болгаш кичилерин негелде-регелдери аны-бүрү. Оларын хандарын дээш чер-чере салгы салгышык, кү-женишкни калдып болурун-да амдыралчы айтырларын-ның интирелдигинери ха-маажыр. Улуг-Хем район-ың «УТКА 25 чымы» сов-хозунун салбары болуп Иш-тии-Хем суурда чылаан чыче интирелдигиней келген айтырлар хей. Чижээ, суурун улуг, бичи намыл чурттакчылар калдыг-даа ажил-херек алы-биле Ариг-Узут, Шагаан-Арыг, Кызыла баар дээш турар. Орук ай-лап машина таварышпас болза, Иштии-Хемниң чурт-

ОРУКТА КИЖИЛЕР

Амдырал хей талашы болгаш кичилерин негелде-регелдери аны-бүрү. Оларын хандарын дээш чер-чере салгы салгышык, кү-женишкни калдып болурун-да амдыралчы айтырларын-ның интирелдигинери ха-маажыр. Улуг-Хем район-ың «УТКА 25 чымы» сов-хозунун салбары болуп Иш-тии-Хем суурда чылаан чыче интирелдигиней келген айтырлар хей. Чижээ, суурун улуг, бичи намыл чурттакчылар калдыг-даа ажил-херек алы-биле Ариг-Узут, Шагаан-Арыг, Кызыла баар дээш турар. Орук ай-лап машина таварышпас болза, Иштии-Хемниң чурт-

ХЛЕБ ХЕРЕК

Иштии-Хемниң хлеб чок дээр болза, буурур салар бе? Чамдык кичилер аңаа буу-ресек боор. Чүте дээрге со-хоа төвү Ариг-Узуттаа дер-гания жн хлебте четир кыл-дыр бижырып турар болгай. А херек кырында көөр болза.

БАШКЫЛАР КАЯА ЧҮРТТААРЫЛ?

Акыктарын өөредилге, ки-жизиялгези, школа рефор-манын боттанышкын дээш кол харысалгалыг ки-жилер — башкылар. Ынча-гаш оларын амдырал-чурт-талашынын ат-алдарынын дугайында салгы салгышык — чутула айтырларын би-

П. БИЧЕ-КЫС.

дайынын болгаш күт-ажылыг хоолуну.

Адресивис. 667000. Кызыл хоорай. Щетинни болгаш Кравченко кудумчуу, 3

редакториун 2-24-63, редакториун орадакчыларының 2-35-24, 2-23-54 харысалгалыг секретарының 2-23-35, секретари-ны 2-23-35, партийжи амдырал болгаш үстөтүр калдыктарының 2-31-75, пропалаа болгаш совет тургузут калды-ктерини 2-37-13, чагаа калдыктарының 2-41-27, информация калдыктарының 2-20-60, культура калдыктарының 2-23-54, келээ ажыл-агый калдыктарының 2-21-47, корректорларының 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей барганда 2-32-75 телефоныч холгаар.

Солунун индекс 54241. Чылаа 300 катар үнер. Хемчээ 2 парлагта амаз. Тиражи 22108 экз.

Тыва АССР-нин Ном үлгүлөр чер, полиграфия болгаш ном салгыны деректерини талаш-беле күтүп көтөдирини типографияны. Кызыл, Шетинни болгаш Кравченко кудумчуу, бажы № 1.

Чыгы № 3531 ТГ—00380.